

Validerad mätare av arbetsvälbefinnande

KivaQ W innehåller enbart sådana mått, som man utgående från praktisk erfarenhet och vetenskapliga studier vet att är förknippade med individers upplevelse av arbetsvälbefinnande.

Trots att de flesta har en uppfattning om vad ett gott arbetsvälbefinnande innebär har det för arbetsvälbefinnande som begrepp inte ännu skapats någon entydig definition som klargör exakt vilka delområden som bör inkluderas i det övergripande begreppet. Professor Reiner Rugulies från National Research Center for the Working Environment i Köpenhamn har lyft fram att det, såsom för även många andra abstrakta begrepp, möjligtvis aldrig kommer att kunna åstadkommas en total konsensus vad gäller definitionen av arbetsvälbefinnande¹. Därför är det viktigt att de mätinstrument som i praktiken eller inom vetenskapen används för att mäta arbetsvälbefinnandet är utvecklade av personer med lång erfarenhet och därmed expertkunskap inom området.

KivaQ W enkäten är uppbyggd av specialläkaren i företagshälsovård, Ove Näsman, som har över 30 års praktisk erfarenhet av undersökning av arbetsvälbefinnande. År 2010 tilldelades Näsman Finlands Företagsläkarförenings pris "Årets Arbetshälsogärning" för KivaQ W enkäten och sitt arbete för utvecklandet av organisationers arbetsvälbefinnande. Vid rekonstrueringen av enkäten har Näsman identifierat de dimensioner av organisationslivet som i praktiken visat sig vara väsentliga för det upplevda arbetsvälbefinnandet. På detta sätt har man utgående från expertkunskap etablerat en hög grad av innehållsvaliditet (content validity) vid utformningen av KivaQ W enkätens mått. Enkätens innehållsvaliditet har ytterligare granskats genom utförandet av en noggrann litteraturgenomgång² där man försäkrat sig om att KivaQ W enkätens mått har konstruerats utgående från sådana frågor och teorier som används vid vetenskaplig forskning av arbetsvälbefinnande och dess delområden. Samtidigt har man försäkrat sig om att variablerna täcker de viktigaste aspekterna av det man vill mäta. Den omfattande litteraturgenomgången stärker KivaQ W enkätens kvalitet ytterligare och bygger en stark teoretisk bas för mätinstrumentet.

Utgående från litteraturgenomgången har en kvalitativ kartläggning utförts och även testats med hjälp av faktoranalys. Resultatet av faktoranalysen² visar att KivaQ enkätens första fråga, "Hur trevligt tycker du det har det varit att komma på jobb under de senaste veckorna?", redan i sig själv förklarar en stor del av det upplevda arbetsvälbefinnandet och därmed kunde rättfärdiga en enkät med endast denna globala fråga. Då begreppet arbetsvälbefinnande definieras på många olika sätt har Näsman valt att i KivaQ W även mäta sex andra dimensioner (meningsfullhet, behärskande av arbetsuppgifter, trivsel med närmaste arbetskamrater, närledarskap, anställningssäkerhet och påverkningsmöjlighet) eftersom dessa dimensioner i praktiken visat sig vara viktiga delar av arbetsvälbefinnandet som helhet. Resultatet från faktoranalysen stöder detta genom att uppvisa betydande laddningar för KivaQ enkätens alla sju variabler.²

Den kvalitativa kartläggning som gjorts utgående från jämförelsen av KivaQ W enkätens mått med teoretiska modeller för olika dimensioner av arbetsvälbefinnande och med inom vetenskapen använda frågebatterier har även gjorts för att uppnå en tillräckligt hög grad av begreppsvaliditet (construct validity). Begreppsvaliditeten handlar om överensstämmelsen mellan ett teoretiskt begrepp och hur det har operationaliserats, med andra ord, i vilken utsträckning enkäten mäter det teoretiska och abstrakta begrepp man avser att mäta. Det faktum att måtten inom KivaQ W enkäten kan härledas till teoretiska modeller och tidigare vetenskaplig forskning bildar en god grund för uppnående av en mycket hög grad av validitet.

3

Eftersom sjukfrånvaro som överstiger 2 – 4 % vanligen beror på något annat än sjukdom i strikt bemärkelse kan sjukfrånvaro ses som ett konkret och säkert mått på det upplevda arbetsvälbefinnandet. Resultatet på KivaQ W enkäten har visat sig korrelera med förändringar i sjukfrånvaro.³ Detta indikerar att KivaQ W enkäten verkligen mäter det abstrakta begrepp den avser att mäta.

KivaQ W enkäten har även en mycket hög nivå av ytvaliditet (face validity) och redan genom att läsa igenom frågorna förstår man att de mäter arbetsvälbefinnande. Därmed är enkäten speciellt bra anpassad för praktiskt bruk inom organisationer. För enkäter utformade för praktiskt bruk är det av betydande värde att man uppnår en hög nivå av ytvaliditet för att respondenterna skall känna sig motiverade att svara på enkäten och organisationen skall uppnå en hög svarsprocent.

¹ Rugulies, R. 2014. *Wellbeing and psychosocial work environment. 3rd International Wellbeing at Work Conference 26th--28th May 2014. Copenhagen, Denmark.*

² Nylund, M. 2013. *Arbetsklimat, arbetstillfredsställelse eller stress?— en validering av Kiva-enkäten med data från FEELIT projektet. Institutionen för Företagsledning och Organisation. Hanken Svenska Handelshögskolan i Helsingfors.*

³ Näzman O. Ahonen G. Ilmarinen J. 2012. *The Metal Age method and the Kiva--questionnaire: Finnish methods for participatory development of well--being at work, productivity and profitability. 2nd International Wellbeing at Work Conference 21st--23rd May 2012. Manchester. Great Britain.*